

TVORBA PANORAMATICKÉHO NÁČRTU

Tvorba náčrtu (situační, topografický, panoramatický) je základní dovedností geografa, která se používá při rekognoskaci a zachycení terénu.

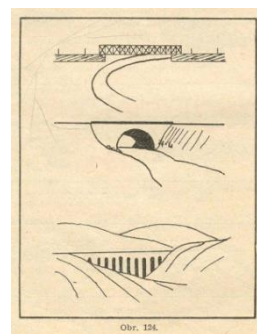
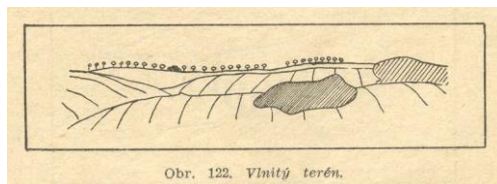
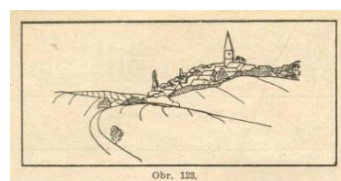
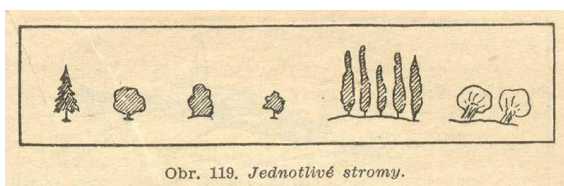
Technika zhotovení panoramatického náčrtu vznikla v době, kdy se nadalo využít vyhodnocení různých snímků krajiny, je stále aktuální i v dnešní době hojného využívání moderních digitálních technologií. Technikou zpracování takového náčrtu se zabývali kartografové pro účely vojenského dělostřelectva. Níže uvedený návod pochází z roku 1935 z příručky nazvané "Rukověť branné výchovy - nižší stupeň" a vydal ji Vědecký ústav vojenský.

Proč tuto techniku využívat v současné době moderních technologií?

Při zpracování panoramatického náčrtu musíme především o zobrazované krajině přemýšlet a vyhodnotit bodové, liniové a plošné prvky. U fotografie přemýšlíme zejména pod jakým úhlem a v jakém rozlišení budeme pracovat a vyhodnocení přijde až později. Nicméně fotografie je vhodným doplňkem pro další zpracování a vyhodnocení určitého výřezu krajiny.

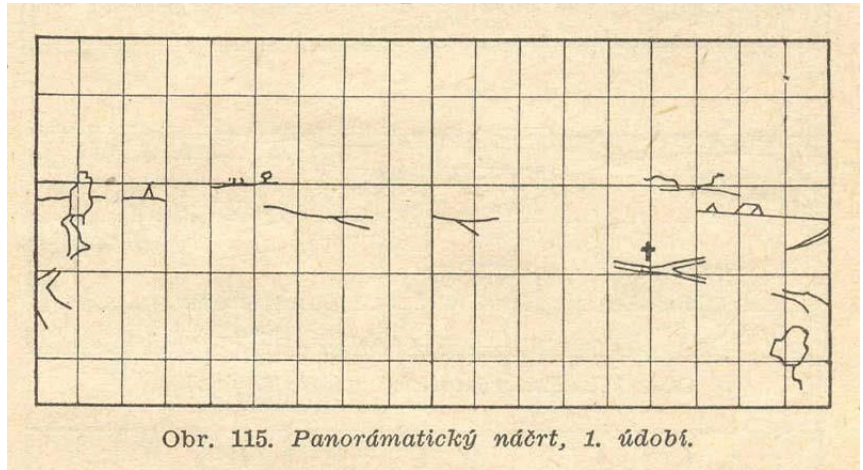
METODIKA: TVORBA PANORAMATICKÉHO NÁČRTU V TERÉNU

Na arch papíru, nejlépe na pevné podložce zakreslujeme postupně předměty a linie terénu a to v hrubých rysech tak, jak se jeví našemu oku. Na prvních obrázcích je znázorněno, jak by se měly zakreslovat tvary např. stromů, lesů a mostních konstrukcí. Vše je kresleno schematicky. To platí i pro domy, osady apod. Svahy naznačujeme čárkovaním ve směru největšího sklonu. Na dalších obrázcích jsou již příklady nákresu vlnitého terénu a terénu s vesnicí.

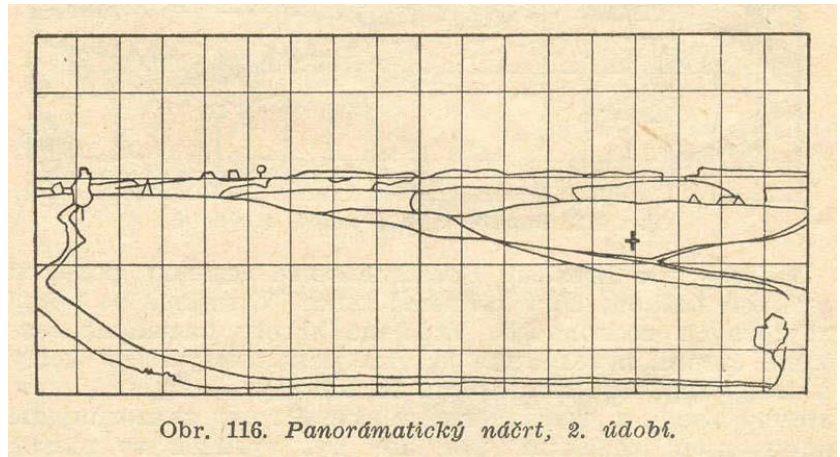

K rozložení jednotlivých objektů, linií a ploch je vhodné použít základní mřížku, kterou si nanese na papír. Nemusí být tak hustá jako na obrázku, ale v zásadě nám pomůže k snadnějšímu rozmístění sledovaných jevů. Není však nutností.

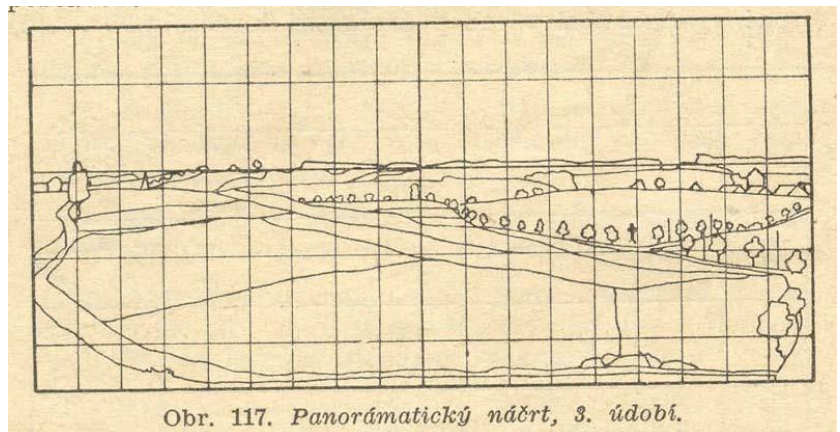
A. V první fázi si zhotovíme kostru. Na náčrt zakreslíme několik nejdůležitějších bodů a míst, pokud možno pravidelně rozložených. Do této kostry pak můžeme vyznačovat další podrobnosti.

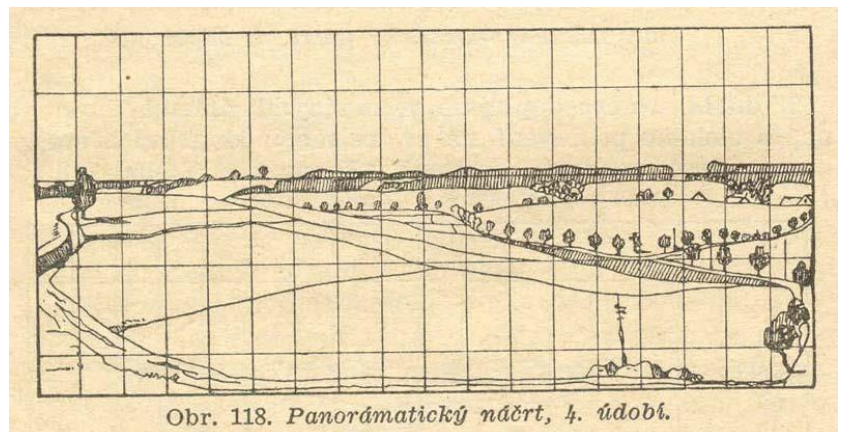
B. V druhé fázi do kostry náčrtu doplníme linie terénu, např. za sebou jdoucí hřebeny, obrysy lesů, osady, cesty, další místa výhledu apod.

C. Ve třetí fázi zakreslíme vše co je pro pozorovanou krajinu důležité k jejich identifikaci. Větší podrobnosti lze označit symboly a přidat je do legendy náčrtu, abychom si později nemuseli vzpomínat, co jsme těmito symboly zachytili.

D. Ve čtvrté fázi dokončíme nákres. Především dokončíme legendu a popis toho, co jsme nakreslili.

Doplnění: Pro rychlejší orientaci je lepší zvolit za střed obdélníku nějaký výrazný objekt. Poté se viditelné objekty pomyslně rozdělí do tří pásem podle vzdálenosti: na **objekty blízké** (do 800 m od pozorovatele), **střední** (800–1500 m) a **vzdálené** (více než 1500 m), přičemž ve výsledném náčrtu budou objekty blízké zakresleny nejostřeji a nejdělněji a objekty **vzdálené** bez ostrých obrysů a méně sytě – to se týká např. zalesněného horizontu. Stejně jako do map a plánů se ani do náčrtů území nezakreslují pohyblivé předměty (zvířata, lidé, dopravní prostředky).

Webové odkazy a zdroje pro tvorbu panoramatického náčrtu:

- [Pracovní list pro tvorbu panoramatického náčrtu – pro žáky](#)
- [Metodika tvorby panoramatického náčrtu](#)

METODIKA: DOKONČENÍ PANORAMATICKÉHO NÁČRTU VE VÝUCE

Na arch balicího papíru překreslete dílčí panoramatické náčrty tak, aby daly kompletní pohled do krajiny:

- Popis významných objektů v krajině;
- Výškové kóty u významných vrcholů;
- Povinné prvky náčrtu: název, tiráž, datum pořízení, směr pohledu, legenda;
- Barevně zachytíme strukturu krajiny, viz níže.

U vašeho výřezu krajiny vyhodnoťte stručně její strukturu a to podle členění J. Kolečky
(Zpracováno podle: Nauka o krajině, 2013)

- **Přírodní neboli primární struktura krajiny**, vzniklou působením přírodních faktorů a procesů a sestávající ze systému synergeticky propojených složek (komponent: voda, vzduch, horniny a zeminy, reliéf, energie, půda a biota) a dílčích územních jednotek vykazujících zákonité stavy v prostoru a v čase.

- **Ekonomickou neboli sekundární strukturu krajiny** - představující antropogenní nadstavbu tvořenou mozaikou forem využití ploch (land use, resp. land cover), jejíž podstatu dokládají prostorově uspořádané plochy lesa, orné půdy, luk a pastvin, zástavby různého určení, trvalých kultur a mnoha dalších, ovšem vždy diferencované kvality.

-
-
-
-
- **Humánní neboli terciární, resp. sociální strukturu krajiny** - reprezentovanou rozmanitými v prostoru lokalizovanými společenskými a individuální zájmy, limity a rozvojovými motivy, ale také i demografickými a sociálními parametry území.

-
-
-
-
- **Duchovní (spirituální neboli kvartérní) strukturu**, pod níž lze chápat symbolický prostorový vzor, emocionálně přijímaný jako "genius loci" krajiny daný jak imaginárními, tak skutečnými událostmi (bojiště, pobyty významných osobností, pověsti, hudba, pohádky apod.).

K jejímu podrobnějšímu vyhodnocení budete potřebovat i další zdroje. Napište, jaké zdroje byste dále k bližší charakteristice území použili.

VYHODNOCENÍ PANORAMATICKÉHO NÁČRTU

Popište znaky sledované krajiny (např. které složky krajinné sféry převažují, vzájemný poměr kulturních a krajinných složek, míra ovlivnění člověkem, množství zachovalých přírodních složek, morfologie, narušení krajiny apod.).

Autor úkolu a textu: doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.

MODELOVÁ PŘÍPRAVA NA TERÉNNÍ VÝUKU NA ZŠ

ZAŘAZENÍ PODLE RVP ZV:

Vzdělávací oblast, vzdělávací okruh: Člověk a jeho svět – Místo, kde žijeme (1. období)

- Okolní krajina a její ovlivnění člověkem
- Podoba místní krajiny a výrazné prvky v okolní krajině
- Přírodní a umělé prvky v krajině

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY:

Žák:

- Orientuje se v okolí svého bydliště a v okolí školy
- Vyhledá a pojmenuje nejvýznamnější místa v okolí svého bydliště a školy
- Rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost

DOVEDNOSTI:

Tvorba panoramatického náčrtu; sběr informací; třídění, zpracování a hodnocení informací; srovnání různých informačních zdrojů; interpretace vlastního pozorování; prezentace výsledků pozorování.

Vytváření výsledků na základě vlastního pozorování a kladení geografických otázek.

Podrobněji pak [ke stažení](#) kompletní metodika.

LITERATURA A DOPORUČENÉ ODKAZY:

RNDr. Hana Svobodová, Ph.D., Mgr. Radek Durna, Mgr. Marek Pernica, doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc.: [Námětovník pro terénní výuku socioekonomické geografie \(školní pozemek, město, venkov\)](#). Katedra geografie - Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity, 2018.

Svobodová, Hana, Mísařová, D., Durna, R., Češková, T. a Hofmann, E. Koncepce terénní výuky pro základní školy. MUNI PRESS, Brno 2019.

BLÁHA, J. D., HÁTLE J. Tvorba náčrtů a plánek ve výuce geografie. Geografické rozhledy. Praha: ČGS, 2013/2014, č. 4, ročník 23, 2014.

Jak vytvořit panoramatický náčrt. URL <http://csopevneni.xf.cz/Prirucka/Prirucka-nacrt.htm> [cit. 5. 5. 2013]